

STADIA

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

Bassossa Erik Lindström

Pop/jazzmusiikin koulutusohjelma
Opinnäytetyö
22.11.2006

Arto Nurmi

Koulutusohjelma Pop/jazzmusiikin koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Pop/jazz-musiikkipedagogi	
Tekijä Arto Nurmi			
Työn nimi BASSOSSA ERIK LINDSTRÖM			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 22.11.2006	Sivumäärä 23 + liitteet	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyössäni tavoitteena on saada tietoa Erik Lindströmistä basistina, sekä selvittää, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hänen menestyksekkääseen basistin uraan. Esitän hypoteesina, että ominaisuudet, joita freelancebasistilta edellytetään, ovat varsin samanlaisia nykyään, kuin Lindströmin uran alkuvaiheilla 1940-luvulla.</p> <p>Opinnäytetyötäni varten olen haastatellut Lindströmiä ja kirjoittanut hänen bassonsoittourastaan musiikiharrastuksen alusta alkaen. Haastattelu on liitteenä CD-muodossa työn takakannessa ja sen kesto on 60 minuuttia.</p> <p>Erik Lindström syntyi Helsingissä 29.5.1922. Hänen isänsä oli aktiivinen amatöörimuusikko, jonka kanssa Erik oli jo 10-vuotiaana ensimmäisellä tanssikeikalla. Ensimmäinen soitin oli viulu, jota hän soitti korvakuulolta.</p> <p>Erik tutustui myöhemmin jazzia harrastaviin ikätovereihinsa Cotton Clubilla. Tästä porukasta alkoi muodostua yhtyeitä, joissa Lindström soitti bassoa. Hän tutki amerikkalaisten esikuviansa soittoa ja opiskeli klassista kontrabasson soittoa kolme vuotta. Luvussa bassonsoitonopiskelu käsitellään jazzinnostusta ja esikuvien vaikutusta, sekä Lindströmin tärkeänä pitämiä asioita, kuten soundi, time ja yhtyesoitto. Lisäksi pohditaan korvakuulosoittoa ja nuotinlukua.</p> <p>Lindströmistä kehittyi nopeasti yksi Helsingin kysytyimpiä basisteja. Valittuaan ammattimuusikon uran hän asennoitui kunnianhimoisesti työhönsä ja kehitti itseään niin teoreettisesti kuin taidollisestikin. Hän työskenteli ahkerasti studioissa soittaen erilaisissa tuotannoissa. Ammatillisuura-osassa käsiteltäviä asioita ovat asenne, instrumentit, keikat ja uran kohokohdat. Lopuksi Lindström antaa ohjeita nuoremmille soittajille.</p> <p>Tämän tutkimuksen valossa freelancebasistilta vaadittavat ominaisuudet eivät ole juuri muuttuneet Erik Lindströmin uran alkua ajoista. Lindström pitää tärkeänä hypoteesissa mainitsemiä ominaisuuksia: soundia, taimia, musiikin omaksumistaitoja sekä täsmällisyyttä ja luotettavuutta niin musiikillisissa kuin käytännön asioissakin.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Stadian kulttuurialan kirjastopalvelut, Aralis -kirjastokeskus			
Avainsanat Lindström, Erik, henkilöhistoria, suomalaisen jazzin historia, muusikot, haastattelut, kontrabasso			

Degree Programme in Department of Pop/Jazz Music		Degree Pop/Jazz Pedagogue Option	
Author Arto Nurmi			
Title ERIK LINDSTRÖM ON BASS			
Type of work Scholarly thesis	Date 22.11.2006	Pages 23	
<p>ABSTRACT</p> <p>The goal of my thesis is to get information about Erik Lindström as a bassist, and to find out what are the main things that have influenced his prosperous career as a bassist. The assumption that I present in my thesis is that the qualities a freelance bassplayer needs are pretty similar nowadays as they were back in the 40's when Lindström started out his career.</p> <p>For my thesis I have interviewed Lindström and written about his career as a bass player since the times when music was just a hobby to him. The interview is included with the thesis as a CD, it runs about 60 minutes.</p> <p>Erik Lindström was born in Helsinki in 1922, on may the 29th. His father was an active amateur musician, and it was with him that Erik played his first gig in a dance band. He was 10 years old at the time. His first instrument was violin and he played it completely by ear.</p> <p>Later on Erik got to meet jazz-enthusiasts of his own age at the Cotton Club. It was this group of friends that later formed groups in which Erik played bass. He studied the playing of his American colleagues and also studies classical double-bass for three years. In the thesis, in the chapter concerning his bass-playing studies the main things presented are his interest in jazz and the influence of his bass-playing heroes. Also covered are the things Lindström values in music, like sound, time and playing with other musicians. In addition, also playing by ear and sight reading are covered.</p> <p>Lindström soon became one of the most sought-after bass players in Helsinki. After deciding on a career as a pro musician he took his work very seriously and developed himself both in his theoretical and bass-playing skills. He worked very hard in various studio-sessions playing in all kinds of productions. Things covered in the "pro-career"-part of the thesis are attitude, instruments, gigs and the highlights of his career. Finally Lindström gives advice to younger players out there.</p> <p>According to this study, the qualities that a freelance bassplayer needs haven't changed much since the beginning of Erik Lindström's career. Lindström values the qualities mentioned in my assumption : sound, time, the ability to absorb music and both accuracy and reliability in both musical and practical situations.</p>			
Work/Performance/Project			
Place of Storage Stadia Resource Library for Arts and Culture, Aralis Library and Information Centre			
Keywords Lindström, Erik, portrait, history of finnish jazz, musicians, interviews, double bass			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Työn täsmennetty tavoite	6
1.2	Hypoteesi	6
1.2.1	Freelancebasistilta edellytettävistä ominaisuuksista	6
1.3	Tiedonhankintamenetelmät	8
1.3.1	Erik Lindströmin haastattelun toteuttaminen	8
2	TYÖN TAUSTAA.....	9
3	BASSONSOITONOPISKELU	12
3.1	Soittoharrastuksen alku	12
3.1.1	Jazzinnostus	12
3.2	Jazzbasson opiskelu	12
3.2.1	Soundi.....	13
3.2.2	Time.....	13
3.2.3	Yhtyesoitosta	14
3.3	Pelimannipohjalta	15
3.4	Nuottien opiskelu	15
3.4.1	Lauri Nissisen opissa	16
4	AMMATTILAISURA.....	17
4.1	Asenteesta	17
4.2	Instrumenteista.....	18
4.2.1	Keikalla	18
4.2.2	Ärvin bassot	19
4.3	Uran kohokohtia	19
4.4	Ohjeita nuoremmille soittajille	20
5	POHDINTAA.....	21
5.1	Työn tuloksista.....	21
	LÄHTEET	23
	Liite 1. Haastattelulomake 2.4.2005	24
	Liite 2. CD-levy: Erik Lindströmin haastattelu (Arto Nurmi 2.4.2005),	25

1 JOHDANTO

Tutustuin Erik Lindströmiin vuonna 1998. Olimme ystäväni Visa Luttisen (Nat), sekä Petri Hissan (Peter Henry) ja Mika Lahnajoen (Chet Breamriver) kanssa perustaneet yhtyeen Nat Newborn & Lounge Lions ja saanet valmiiksi ensimmäisen muutaman biisin promocd:n. Tästä innostuneena aloimme Visan kanssa suunnitella täyspitkän levyn tekemistä ja tuumimme, että vibrafoni olisi hyvä levyllä saada mukaan.

Kun pohdimme kyseisen instrumentin taitajaa, molemmille tuli ensimmäisenä mieleen Erik Lindström. Rohkaistuimme selvittämään hänen osoitteensa ja viemään levymme saatekirjeen kera hänen postiluokkuunsa. Jonkin ajan kuluttua sitten uskalsin soittaa hänelle ja kysyä onko hän ehtinyt kuunnella levyämme. Lindström vastasi, että ”Ilman muuta, – vaimoni Vuokko alkoikin jo suunnitella minulle englanninkielistä taiteilijanimeä!”

Näin alkoi yhteistyömme ja ensilevymme ”Nat Newborn & Lounge Lions feat. Erik Lindström: Under the umbrella” ilmestyi. Levyllä on myös Lindströmin sävellyksiä ja hän on levyn kustantaja. Meillä on ollut myös kunnia esiintyä hänen kanssaan mm. Pori Jazzeilla ja Ruotsin tv:ssä miljoonayleisölle.

Vuonna 2004 ilmestyi seuraava levymme ”Nat Newborn Big Time”, joka niin ikään sisältää Lindströmin sävellyksiä, mm. Armin ensimmäisenä englannin kielisenä levytyksenä nimellä Beauty Queen. Tämäkin levy on Lindströmin kustantama.

Hänen musiikkinsa, vankka ammattitaitonsa, monipuolisuutensa sekä herrasmiesmäinen tyylinsä ovat tehneet minuun vaikutuksen.

1.1 Työn täsmennetty tavoite

Se, että Erik Lindström on 1940 ja 1950-lukujen käytetyimpiä studiobasisteja, jää helposti hänen säveltäjän uransa varjoon. Lisäksi hänen monipuolisuutensa muusikkona jakaa huomiota: - monet tuntevat hänet vibrafonistina, onhan se bassoa solistisempi soitin. Tai sitten sovittajana, kapellimestarina tai levy-yhtiön johtajana. Itseäni basistina kiinnostaa tietysti juuri hänen basistinuransa ja opinnäytetyössäni sain mainion tilaisuuden tutkia sitä.

Työn tavoitteena on saada tietoa Erik Lindströmistä basistina, sekä selvittää, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hänen menestyksekkääseen basistin uraan.

1.2 Hypoteesi

Esitän hypoteesina, että ominaisuudet, joita freelancebasistilta edellytetään, ovat varsin samanlaisia nykyään, kuin Lindströmin uran alkuvaiheilla 1940-luvulla.

1.2.1 Freelancebasistilta edellytettävistä ominaisuuksista

Tässä kappaleessa on käyttänyt lähteinä Bass Player-lehden numerossa 7/1997 julkaistua artikkelia "Freelancing 101" sekä Timo Tolosen opinnäytetyötä "Heikki Virtasen studiotyön mahdollistaneet osatekijät"

Hyvä soundi on instrumentista riippumatta jokaiselle soittajalle perustavan tärkeä asia. Se on oma ääni, jonka avulla ilmaisu tapahtuu.

Hyvä taimi (engl. time) on freelance-basistin tärkeimpiä avuja. Ilman sitä puhelin tuskin juuri pirisee. Timea voi parantaa soittamalla metronomin kanssa erilaisissa tempoissa. Tulisi kyetä luomaan jatkumo, eli pystyä soittamaan täysin rytmisesti identtisiä (suhteessa pulssiin) tahteja peräkkäin. Hyvän basistin tulee olla itsenäinen ja vahva omassa roolissaan, eikä piiloutua rumpalin taakse unohtaen oman rytmisen vastuunsa.

Freelancerin tulee kyetä nopeasti omaksumaan esitettävää musiikkia. Siksi hyvä nuotinlukutaito on tärkeä työkalu. Saadessaan nuotin eteensä, muusikolla on yleensä ainakin pari minuuttia aikaa, ennen kuin hänen tulee soittaa se. Tällaisessa prima vista-tilanteessa onkin ehdottoman tärkeää, kuinka nuo mahdolliset minuutit käytetään. Yksi toimiva tapa on tarkistaa asioita seuraavassa järjestyksessä: sävellaji- ja tahtilajimerkinnät, rakenne, synkopoinnit erityisesti tuttipaikoissa, tilapäiset etumerkit, lopetus ja aloitus.

Aina ei kuitenkaan ole nuotteja. Silti soiton tulisi kuulostaa yhtä hyvältä. Siksi freelancerin tulisi osata ns. perusohjelmisto eli eri tyylien keskeisimmät kappaleet. On lähes mahdotonta opetella ulkoa tuhansien kappaleiden bassolinjoja. Parempi tapa on oppia analysoimaan tavallisesti tuttuja melodioita, kuulemaan harmonisia tehoja ja miettiä säestystyyliä.

Musiikin teorian tuntemus ja jonkin sointusoittimen (esim. piano tai kitara) auttavat harmonian ja sointujen hahmottamisessa. Ja kun radiosta tulee joku omituinen kappale, ei pidä kääntää kanavaa, -kyseinen laulu saattaa tulla vastaan jo seuraavalla keikalla! Joskus voi joutua korvakuulolta soittamaan myös kappaletta, jota ei ole ikinä kuullut. Silloin on tärkein työväline nopeat korvat ja hoksottimet. Monet menestyneet basistit, kuten esimerkiksi Heikki Virtanen, Suomen äänitetyin studiobasisti, ovat aloittaneet soittamisen korvakuulolta. Virtanen soitti kesällä 1969 Danny-show'ssa, joka oli hänen ensimmäinen nuotinlukutaitoa (ja sen opiskelua) vaativa työtehtävänsä. (Tolonen 2003, 14)

Freelance-basisti tarvitsee toimivat työkalut pystyäkseen toimimaan luotettavan ammattimaisesti. Tarvitaan hyvä valikoima soittimia erilaisiin tyylihin, tai vaikka yksi monipuolinen soitin. Lisäksi tarvitaan mielellään kaksi riittävän tehokasta vahvistinta, koska usein tulee tilanne, jossa vahvistimen tulisi olla samaan aikaan kahdessa paikassa. Varakielet, varapiuhat, sähköjohdot, nuottiteline ja ilmastointiteippirulla on myös syytä pitää mukana. Voidakseen toimia itsenäisesti freelancer tarvitsee luotettavan auton käyttöönsä. Julkiset kulkuneuvot näet harvoin liikkuvat öisin, kun muusikot palaavat keikoiltaan.

Ajankäyttö ja sen suunnittelu on myös tärkeää. Myöhästely tai pahimmassa tapauksessa sopimaton poissaolo ovat ominaisuuksia, joita kukaan muusikko ei halua itseensä yhdistettävän. Esimerkiksi 1960-1970-luvulla vaikuttanut erinomainen studiobasisti Ilkka Willman menetti paljon töitään muille basisteille, koska oli välillä hieman huolimaton aikataulujensa suhteen. (Tolonen 2003, 19) Siksi tarvitaan toimiva kello ja kelvollinen kalenteri. Liian kireitä aikatauluja tulee välttää. Pitää varata riittävästi aikaa liikenteeseen, roudaamiseen, vaatteiden vaihtoon ja tietenkin syömiseen. Näлкäinen, stressaantunut ja huonotuulinen soittaja ei anna itsestään parasta kuvaa. Sosiaaliset taidot ovat muutenkin erittäin tärkeitä.

1.3 Tiedonhankintamenetelmät

Tutkimukseni on tyypillinen laadullinen tutkimus (<http://www.valt.helsinki.fi>). Sen lähtökohtana on oma ns. hiljainen tietoni, joka perustuu kokemukseeni bassonsoitosta erilaisissa tilanteissa. Sen avulla minun oli mahdollista haastatella Lindströmiä, sillä ilman omaa kokemustani en olisi ymmärtänyt kysyä olennaisia asioita. (Viestintätieteellinen tutkimus - Hiljainen tieto)

Muina tiedonhankintamenetelminä käytän tutkimuksessani kirjoja, lehtiä, internetissä julkaistuja artikkeleja, sekä Lindströmistä tehtyä tv-dokumenttia

1.3.1 Erik Lindströmin haastattelun toteuttaminen

Haastattelin Lindströmiä hänen kodissaan 2.4.2005. Olin tehnyt haastattelulomakkeen (liite 1.) etukäteen. Haastattelu on liitteenä CD-muodossa (liite 2.). Sen kesto on 60 minuuttia. Lindström on erittäin kokenut haastateltava ja hänellä oli selvästi näkemys siitä, mistä haluaisi tällä kertaa puhua. Keskustelu eteni luontevasti ja sain vastaukset lomakkeeni kysymyksiin ja lisäksi myös paljon muuta tietoa. Tallennusvälineenä käytin minidisc-soitinta ja pientä stereomikrofoonia.

2 TYÖN TAUSTAA

Erik Lindström (s. Helsinki 29.5.1922) on monitaitoinen muusikko ja säveltäjä, joka toimii edelleen aktiivisesti säveltäen ja keikkailen esim. oman Dream Team-yhtyeensä kanssa, jossa soittavat myös Pentti Lasanen, Erkki Liikanen, Wade Mikkola ja Seppo Hovi. Hän on pitkän ja komean uransa aikana säveltänyt noin 500 iskelmää, sekä lukuisia big band- ja viihdeorkesteriteoksia. (Suomalaisen musiikintiedotuskeskus 2000) Gramexista saatujen rekisteritietojen mukaan hän on vuoteen 2000 mennessä työskennellyt muusikkona, solistina tai kapellimestarina 2312 raidalla, joista noin puolet (kokoelmat, cd-levyt, kasetit, singlet) ovat uudelleenjulkaisuja. (Selvis 3/2000)

Kuva 1. Erik Lindström kotonaan Helsingissä haastattelupäivänä 2.4.2005.

Erik Lindström syntyi musikaaliseen perheeseen, jonka isä, ruotsalaissyntyinen kemisti Claes Lindström oli aktiivinen ja monitaitoinen amatöörimuusikko ja säveltäjä. Erik Lindströmin ensimmäinen soitin oli viulu. Kontrabasso oli hankittu taloon Olle-veljeä varten, mutta koska hänellä oli niin paljon muita kiireitä, soitin jäi nurkkaan.

Sota-aikana tanssien pito oli kiellettyä, mutta tanssikouluja sai pitää. Cotton Clubilla toimi tuolloin A.W. Alme´nin tanssikoulu, joka oli jazzin kehto. Siellä muotitietoinen helsinkiläisnuorisotanssi swingiä ja jitterburgia viikoittain ja nuoret jazzmuusikot, kuten Erik Lindström, veljensä Olle, Herbert Katz, Börje Sundgren, Boris Levasti, Sal ja Jaakko Fuhrman jammailivat. (Erik Lindström, Ranskalaiset korot 1999)

Levasti toimi tuolloin yösähköttäjänä ja löysi näin eurooppalaiset radiokanavat, jotka soittivat paljon traditionaalista jazzia. Näitä kanavia he kuuntelivat yhdessä yökaudet. (Selvis 3/2000)

18-vuotiaana Erik Lindström liittyi Ingmar Englundin orkesteriin basistiksi ja vähän niin kuin vahingossa, - hänestä piti tulla faktori, ajautui ammattimuusikon tielle. Tuolloin hän alkoi tosissaan opiskella bassonsoittoa.

Seuraava kiinnitys oli 1945-1948 Ossi Aallon kuuluisassa big bändissä, joka esitti tanssimusiikkia Helsingin työväentalossa kolmesti viikossa. Kesäisin he kiersivät ruotsalaisia huvipuistoja ja saivat hyvän vastaanoton sekä yleisöltä, että sikäläisiltä kollegoilta, joihin syntyi yhteyksiä.

Vuosina 1948-1952 hän soitti Onni Gideonin kvintetissä. Soittimena oli nyt piano, sillä vibrafoni ei mahtunut ravintola Espilän lavalle. 1940-luvun lopulla Lindström alkoi olla Helsingin kysytyimpiä basisteja ja hän työskenteli ahkerasti studioissa.

Jazzin tultua yhä suosittumaksi kriitikot alkoivat kirjoittaa siitä lehtiin. Joku toimittaja keksi listata parhaita soittajia ja tällaisen listan pohjalta perustettiin Finnish All Stars niminen kokoonpano, jossa Erik Lindströmin lisäksi soittivat Ossi Runne, Gustav Lackman, Antti Pirtinheimo, Valto Laitinen, Leo Kähkönen, Göran Ödner ja Heikki Malmberg. Orkesterilla oli muutamia konsertteja Helsingissä ja Ruotsissa, jossa he tekivät myös radionauhan. He tekivät myös Cupol-levymerkille pari raitaa, joista toinen on Lindströmin sävellyks ”Pakaste”. (Erik Lindström, Ranskalaiset korot 1999).

1950-luvulle tultaessa Lindströmin sävellystyö puhkesi kukkaan. Ensimmäinen levytetty hitti oli Olavi Virran levyttämä Armi. Olympiavuonna 1952 Lindström perusti oman yhtyeen, jossa hän itse soitti vibrafonia, maaseudun tanssilavoilla kun harvoin oli piano tai se oli niin huonossa vireessä, ettei sillä voinut soittaa. Välillä hän soitti harmonikkaa esim. tangoissa. Orkesterin laulusolisteina toimivat Helena Siltala, Annikki Tähti, Irmeli Mäkelä ja myöhemmin rumpali Erkki Liikanen. Yhtyeen muita jäseniä olivat rumpali Risto Vanari, kitaristi Herbert Katz, saksofonisti Antero Stenberg, trumpettisti Rolf Kronqvist ja basisti Tuomas Kalliala. Orkesteri toimi keikkaillen pääkaupunkiseudulla, kymenlaaksossa ja ruotsinkielisellä (jazzmyönteisellä) pohjanmaalla.

Vuonna 1958 Yleisradioon perustettiin Radion Tanssiorkesteri, jonka pohjalle nykyinen UMO on paljolti rakentunut. Siinä Erik Lindström ja kollegansa Olli Häme toimivat molemmat kapellimestareina vuorotellen toisen soittaessa bassoa. Lindström sekä sävelsi, että sovitti tuolle orkesterille. Lisäksi hänellä oli hyvät suhteet Amerikkaan, mistä hän sai hankittua sovituksia, jotka vielä nykyäänkin on käytössä.

Erik Lindström perusti myös oman, Finndisclevy-yhtiön yhdessä trumpettisti Rolf Kronkvistin kanssa vuonna 1963. Yhtiön löytöjä olivat mm. Juha Vainio, Martti ”Huuhaa” Innanen ja Irwin Goodman. Yhtiö toimi vuoteen 1971 saakka, jolloin Lindström alkoi viettää talvikausia Floridassa.

3 BASSONSOITONOPISKELU

3.1 Soittoharrastuksen alku

Erik oli vasta kymmenen, kun hän oli jo ensimmäisellä tanssikeikalla yhdessä veljensä Ollen, isänsä sekä italialaissyntyisen harmonikansoittaja Angelo Busin kanssa. Silloinen soitin oli viulu. Erik Lindströmin soittoharrastus alkoi pelimannipohjalta. *”Isä jo pikkupojasta asti narisi mulle, että ”Sun täytyy oppia nuotit”. Mä sanoin, että en mä välitä niinku soittaa... Jos piti jotain soittaa jossain joku uusi kappale, niin pyysin isää soittamaan sen kerran läpi. Isän soitettua soitin sen itse perässä ja sanoin: ”Ei tässä mitään nuotteja tarvii, nythän mä osaan sen!”*

3.1.1 Jazzinnostus

”Me luettiin Hbl:stä Boriksen kanssa yks päivä, että Cottonilla soittaa tanssikoulumusaa JaakkoVuormaa, Böke Sundgren, Häkä Katz plus joitain muita ja mentiin sinne kuuntelemaan, – se oli -41. Siellä me sitten tutustuttiin näihin kavereihin ja yhteistyö alkoi siitä melkein heti. Oli komeeta kuulla niitten meininkiä, samoin kuin paussilla soitettuja Basien ja Luncefordin levyjä. Siitä tapaamisesta todella syntyi sitten orkesterikin, joka soitti mmm. Broidiksessa. Olle-veli oli bassossa, joten mun osalle lankesi piano. Vähän myöhemmin sitten Sundgren pyysi mua bassoon, ja kun Ingmarkin teki saman tempun, mun oli pakko alkaa funtsata basistihommaa oikein vakavasti. Isä opetti alkeet ja vinoili, että ”kommer du ihåg va jag sagt dig” –nuotit olisi kannattanut opetella! Ensimmäinen biisi, jonka bassostemman harjoittelin, oli Johnsons Rag. Sitten menin moneksi vuodeksi oopperabasisti Nissisen oppiin.” (Erik radiohaastattelussa 28.6.1989) (Jukka Haavisto, s.107)

3.2 Jazzbasson opiskelu

Lindström kuunteli kaikenlaista musiikkia levyiltä ja löysi amerikkalaisia basistiesikuvia, kuten Milt Hinton ja Oscar Pettiford. Hän halusi selvittää, miksi basistit soittavat niin kuin soittavat, ja miten he sen tekevät. Hän tutki asiaa levyiltä ja onnistui hankkimaan ulkomailta myös amerikkalaisten jazzbasistien tekemiä bassokouluja.

3.2.1 Soundi

Ensimmäinen huomio oli soundi. Painetun äänen tulee kuulostaa yhtä hyvältä kuin vapaalla kielellä soitetun. Erik hankki tennispallon, jota hän piti päällystakin vasemmassa taskussa. Näin hän saattoi voimistaa vasemman käden sormia puristelemalla palloa melkein missä vain. Pallo taskussa ei ollut kuitenkaan kovin huomaamaton ja se vaihtuikin kohta Nokian mainosrenkaaseen, joka oli kuminen auton pienoisrengas, ja vaati vielä enemmän voimaa puristeluun.

”Basismi kehittyi jazzin murroksissa hitaimmin. Kesti todella kauan, ennen kuin yhtäjaksoisesta ja lyhytkestoisesta tup-tup-tyylistä päästiin imevään legatoon eli walkingbassoon. Ja siitä otti toisen mokoman aikaa murtautua itsenäiseksi bändin jäseneksi, ulos metronomiasta ja pelkän säestäjän roolista. Olli Häme soitti vielä lyhyttä ääntä, mutta Erik Lindströmillä oli legatotaju jo varsin varhaisessa vaiheessa hallussaan.” (Jukka Haavisto, s.382)

3.2.2 Time

Bändissä on tärkeää, että komppi pysyy kasassa. Komppisoittajien, esim. rumpali, basisti ja kitaristi, tulee olla samalla aaltopituudella ja ymmärtää, että heidän tulisi yhdessä kyetä luomaan homogeeninen rytmi. Tämä edellyttää jokaisen soittajan vahvaa itsenäistä rytmitajua ja muiden kuuntelemista.

Lindström tutki pitkään äänen syttymistä. Esimerkiksi rumpalin iskiessä kapulalla symbaaliin ääni syttyy heti. Kontrabasson pizzicato-soitossa on tärkeää huomioida, että ääni ei syty silloin, kun kieleen tartutaan, vaan vasta silloin, kun se vapautetaan. Lisäksi eri vahvuisissa kielissä on erilainen atakki, -matalat ja korkeat kielet sytyvät eri tavalla. Basistin tulee löytää kontrolli, ja sopeutettava se näihin instrumentin fyysisiin ominaisuuksiin, jotta pysyisi koko ajan samassa timingissa, toisin sanoen pystyäkseen luomaan rytmisen jatkumon.

Kuva 2. Erik Lindström ensimmäisen orkesterikilpailun voittajana 1945. (SELVIS 3/2000)

3.2.3 Yhtyesoitosta

Soitettuaan läpi vuosien erilaisissa rytmiryhmissä Lindström on tullut huomaamaan, että vaikka nykyään on hyvin koulutettuja rumpaleita ja kitaristeja, ei koulutus aina auta. Hyvä time tulee löytää itsestään.

”Ainakin luulisi, että he kuuntelevat, mitä basisti soittaa, -onhan basso kivijalka rytmiryhmässä. Vaikka tietysti sanotaankin, että rumpali on orkesterin tärkein jäsen. Makuasioita, niin kuin jazz yleensä. Joku saattaa sanoa, että nyt se svengaa, toinen taas sanoo, että eihän se ole sielläpäinkään... Eli niin kuin amerikkalaiset sanoo: Jazz is where you found it. (Jazz on siinä, mistä sä löydät sen.) Joku voi löytää sen jazzin vähän huonommastakin soitosta, ellei hänellä ole tajua siihen ja luulee vaan, että näin on.

Monet saattavat ajatella bassonsoitosta, että se on sellaista pumputusta vaan, joka pitää toisia rytmissä. Mutta se ihan itsestä kiinni, kuinka monipuolista se on. Esimerkiksi jameissa, kun soitetaan monia choruksia, niin jokaiseen kiertoon pitää yrittää hakea erilaisia kuvioita, jotta se ei kävisi itselle pitkäveteiseksi. Saadakseen itselle tyydytystä pitää kokeilla kaikkea uutta.”

3.3 Pelimannipohjalta

Ossi Runne: ”Ennen pitkää valikoitui studiomuusikoiden ammattikunta, johon Erik Lindström itse oikeutetusti kuului. Hän oli hyvin käyttökelpoinen sen vuoksi, että hän osasi asennoitua kevyeen musiikkiin sen joka puolelta. Hän hallitsi jazz-musiikin ja hänelle oli luonteista, että hän oli alun alkaen pelimannipohjainen muusikko, joka myöhemmin kehitti itseään niin teoreettisesti kuin taidollisestikin. Siksi hänelle oli helppoa omaksua kaikenlaista musiikkia.” (Erik Lindström, Ranskalaiset korot 1999)

”Soittajan pitää olla myös pelimanni. Jos on aloittanut korvakuulolta, niin sehän on sama kuin tämä suzuki-menetelmä. Eihän ne alussa opeta mitään nuotteja, vaan ne näyttää, mihin pitää painaa ja vasta parin vuoden päästä opetetaan nuotit.”

Korvakuulosoittotaidosta on hyötyä esimerkiksi silloin, kun keikkatilanteessa ei nuottia löydykään ja kappale on vieras. Korvakuulosoittajakin on tosin liemessä ilman teorian perusteiden tuntemusta. Pitää esimerkiksi tietää, mitkä äänet kuuluvat kulloiseenkin sointuun. Jonkun sointusoittimen hallinta on myös basistille eduksi.

3.4 Nuottien opiskelu

Nuottien opiskelu tuli eteen noin 18-vuotiaana Lindströmin liittyttyä Ingmar Englundin orkesteriin, joka soitti ravintola Veljeshovissa. Orkesteri soitti painetuista sovituksista ja Lindströmin käteen lyötiin mappi, jossa oli viitisenkymmentä kappaletta. Isä hieman naureskeli, että no niin aloitetaanhan sitten. Seuraavana päivänä Erik hakeutui myös soittotunnille.

3.4.1 Lauri Nissisen opissa

Erik Lindström pääsi Lauri Nissisen yksityisoppilaaksi. Nissinen oli Helsingin Kaupunginorkesterin basisti ja opettajana hyvä ja vaativa, -läksyt piti osata hyvin. Nissinen opetti klassisella Franz Simandlin metodilla. Jazz-asioita Lindström ei koskaan ottanut näillä tunneilla esille, vaan halusi oppia niitä asioita, joita Nissinen opetti. Nissisellä oli hyvä vaalean keltainen basso, jossa oli hieno jousisoundi. Tämä oli paljastavaa virheiden kannalta. Opettaja oli hyvin tarkka ja hän huomasi heti, että Lindströmillä on hyvä korva, eikä hän soittanut falskisti.

Myös opettaja Nissisellä oli hyvä korva. Lindström muistelee, että kerrankin opettaja pisti hänet soittamaan jotain harjoitusta ja itse touhuili sillä aikaa jotain muuta selkä oppilaaseen päin, kunnes keskeytti harjoituksen sanoen: *”Ei se on kolmannella sormella tuo kohta...”*

Tätä hedelmällistä yhteistyötä jatkui kolme vuotta. Nissinen pyysi Lindströmiä usein Oopperaan pulttiin soittamaan. Tuolloin sota-aikana kaupungin orkesterissa ei vielä ollut kovin montaa bassoa. Siellä soitti kuitenkin kuuluisa bassopedagogi Nummelin, joka on opettanut varmaan 90 % vanhemman polven suomalaisista basisteista. Nissinen oli kehunut Nummelinille Lindströmiä, että nyt hänellä on oikein kunnon oppilas ja näin Nummelinkin olisi halunnut Lindströmin oppilaakseen.

Lindström ei kuitenkaan halunnut lähteä suureen sinfoniaorkesteriin, koska ajatteli, että sinne ”hukkuu”. Olisihan orkesterisoitto tietysti laajentanut ammattitaitoa, mutta aikaakin oli rajoitetusti, sillä Erikin piti auttaa kemisti-isäänsä töissä. Lindström kertoo, että hänen varsinainen ammattimuusikon uransa alkoi vasta hänen vanhempiansa kuoltua. Hän olisi tuolloin voinut jatkaa isänsä ammatissa, mutta ei kokenut sitä mielekkääksi. Tuolloin hän omistautui ammattimuusikon uralle. *”Musiikki veti sitten enempi, vaikka ensiks pistin niin hanttiin, että en mä välitä.”*, Lindström muistelee.

4 AMMATTILAISURA

Erik Lindström kehittyi pian aikansa ehkä parhaaksi jazzbasistiksi ja hänen hallussaan olivat sekä swingin walking bass- improvisointi, että bassomelodiasta syntyvä harmoniakäsitys. Tällaiset olivat tuolloin harvojen hallussa ja niin Lindström, sekä Maukka Maunula hoitivatkin Helsingin studiobassotyöt käytännössä kahdestaan.

Lindström vieraili usein myös George de Godzinskyn johtamassa Radion Viihdeorkesterissa ”rytmibasistina, kun eihän ne basistit, ne vanhat papat tienneet ollenkaan, mistä on kysymys”. Hän ja yleensä rumpali Erkki Valaste olivat kompissa, kun orkesterilla oli esim. ulkomaalainen solistivieraita, jotka esittivät rytmimusiikkia. He soittivat mukana myös ns. konserttikappaleet.

”Muistan kerran, kun soitettiin viihdeorkesterin vanhemman basistin kanssa vierekkäin. Yhdessä soitettiin esim. alkusoitot, mutta hän lopetti soittamisen, kun nuotissa oli pelkät sointumerkit. Myöhemmin tämä kollega kyseli Lindströmiltä, että kuinka sinä oikein selvitit sen? ”Olen opiskellut myös nämä jutut, - se kuuluu meidän alaan”, Lindström selvitti. Kollega ihmetteli, että olipa mielenkiintoista: ”En mä tiennyt ollenkaan, mistä on kysymys, kun näitä numeroita tuli tähän!”

4.1 Asenteesta

Valittuaan ammattimuusikon uran Lindström otti heti sellaisen asenteen, että nyt sitten soitetaan kunnolla. Aina sessiot eivät olleet kovin mielekkäitä.

”Jos menet studioon tekemään esimerkiksi filmimusiikkia, ja alat vetämään jotain Rovaniemen markkinoilla ja Rumarillumarei, niin kyllä sitä monta kertaa mielti, että mistähän on oikein kysymys, mutta kun kerran keikan ottaa vastaan, niin se täytyy hoitaa kunnolla, eikä ollenkaan nyrpistää nenää, vaan ajatella, että tämä on nyt tätä musiikkia ja tästä mä saan nyt palkan ja ehkä huomenna on parempi keikka, missä on miellyttävämpää musiikkia.”

Lindström soitti parhaimmillaan neljässä studiossa yhden päivän aikana, joten työnkuvaan kuului monenlaista musiikkia.

Hänen esimerkillisestä asenteestaan ja sopeutuvuudestaan eri tilanteisiin kertoo esimerkiksi seuraava tarina: *”Oltiin tekemässä Alfred J. Tannerin kuplettimusiikkia Toivo Kärjen johdolla ja oli kai vuosi -44 tai -45. Sovitukseen oli kirjoitettu vihellystä ja solisti ei osannut viheltää. Kärki sanoi sitten, että jonkun on vihellettävä, - muuten ei tule mitään. (Tuohon aikaan ei voitu tehdä päälleäänityksiä, eikä voinut edes kuunnella ottoa, vaan se kaiverrettiin suoraan levyille ja lähetettiin kai Saksaan ja vasta painettuna se oli kuultavissa.) Kukaan orkesterista ei ilmoittautunut vapaaehtoiseksi ja aloin miettiä, että tässä menee vielä pitkään. Niinpä sanoin, että hyvä nostakaa tähän mikki, niin kokeillaan. Siinä sitä sitten olikin, kun piti lukea nuottia ja soittaa basso ja vielä välillä viheltää, mutta otto hyväksyttiin ja kun sitten myöhemmin kuulin levyn, niin ihan hyvähän siitä tuli.”*

Tai sitten tämä, tarinoita Lindströmillä riittää: *”Muistan, kun soitin Ossi Aallon bändissä, enkä avannut mappia koko iltana, vaikka se oli big band-juttuja, joissa oli sävellajivaihdoksia ja ylimenoja seuraavaan sävellajiin yms. Harjoitusvaiheessa kävin läpi asiat ja sain ne muistiin. Kun lähdin sitten siitä bändistä, mun mappi oli siisti, - se oli kuin tiiliskivi.”*

4.2 Instrumenteista

Erik Lindströmin studiouran alkuaikoina ei basistille ollut ollenkaan omaa mikkiä, vaan siellä oli useimmiten yksi mikrofoni keskellä huonetta. Kun äänittäjä näki Lindströmin tulevan studioon, äänittäjä sanoi, että *”aha, sulla on tuo basso, - sä oot tuolla nurkassa. Maukka Maunula taas soittaa tuossa toisessa nurkassa, - sillä on toisenlainen basso, se kuuluu paremmin sieltä.”*

4.2.1 Keikalla

Keikkasoitossa ei bassossa ollut minkäänlaista vahvistusta. Orkesterit soittivat hiljaa, eikä yleisökään pahemmin metelöinyt. Tanssilavoilla yleisö tavallisesti istui ja kuunteli ensimmäisen tunnin, ellei sitten esittänyt tangoa.

Kuitenkin esimerkiksi soitettaessa kontrabassoa big bändin kanssa ulkoilmassa, sai neljää kieltä repiä täysillä. ”Kerran oli sellainen buumi basisteilla, että kilpailtiin, kenellä on kielet korkeimmalla, mutta en minä lähtenyt siihen mukaan, - minusta se oli ihan älytöntä touhua..”

4.2.2 Ärvin bassot

Basson akustisen soinnin tuli siis olla hyvä. Soitinrakentaja Ärvi, joka oli sodan jälkeen lähtenyt Amerikkaan ja huolsi Hollywoodissa sinfoniaorkesterin jousisoittimet, rakensi 1950-luvulla Suomessa käydessään Lindströmille basson, joka on edelleen hänen käytössään. Tässä bassossa on kirkas ja kantava sointi, joka syttyy heti, eikä humise. Myös Lindströmin aikaisempi basso oli Ärvin tekemä, mutta se hajosi jossain juhlissa.

4.3 Uran kohokohtia

”Parhaimmat opetukseni olen saanut, kun olen saanut esiintyä ja säestää näitä maailmankuuluja jazz-muusikkoja. Niin kuin esimerkiksi Tony Scott, joka tuli yksin ilman rytmiryhmää, ja Lucky Thompson, kuuluisa tenoristi. Ja sitten tietysti meidän basistien esi-isä, Oscar Pettiford, joka soitti bassoa täällä, mutta sitten kuriositeettina hän soitti pienen pätkän selloa ja silloin minä jouduin soittamaan bassoa. Ja sitten sen keikan jälkeen me mentiin meille kotiin kuuntelemaan, koska se oli nauhoitettu radiota varten ja hän oli kyllä hyvin tyytyväinen.

Niin kuin joku sanomalehtimies kysyi Lucky Thompsonilta, että mitä sä tykkäsit basistista, joka sua säesti.”Hän oli luotettava”, oli ainoa asia, jonka hän sanoi.

Suurin elämys oli varmaan se, kun Teddy Wilson kävi täällä ja me oltiin Amerikan lähetystön kulttuuriattasean kotona sellaisilla cocktail-kutsuilla. Sitten ne pyysi tietysti tätä suurta taiteilijaa, joka oli oikea herrasmies, että voisitko soittaa meille jonkun kappaleen. Niin hän sitten kääntyi Risto Vanarin ja minun puoleeni ja kysyi, jos herrat avustaisi minua, niin sitten minä soitan Tenderlyn. Ja se oli kyllä suurta!” (Erik Lindström, Ranskalaiset korot 1999).

Muita ulkomaisia artisteja, joita hän on säästänyt ovat: Tyree Glenn, Lee Konitz, The Delta Rhythm Boys, The Golden Gate Quartet, Rolf Eriksson, Hacke Björksten, Arne Domnerus, Putte Wickman, Bengt Hallberg, Jan Johansson, Gunnar Nilsson, Gösta Theselius, Monica Zetterlund, Gunnar Wiklund, Carli Thornehave, Charlie Norman, Henning Hendrix, Andrew Valter, Bengt-Arne Wallin, Greta Keller, Verner Neuman, Vico Toriano, Jean "Toots" Thielemans, Nora Broksted, Doda Wilson, Charles Judah ja Nina & Frederik. (Lindström, 68-69)

4.4 Ohjeita nuoremmille soittajille

Työt pitää ensinnäkin hoitaa selvänä. Sotien jälkeen, kun soittajia oli vähän, piti antaa paljon anteeksi. Oli pakko ottaa äänityksiin muusikoita, jotka myöhästelivät ja saattoivat jättää tulematta. Nykyään ei näin tarvitse tehdä, vaan aina voi soittaa seuraavalle, joka on yhtä hyvä ellei parempikin. Nyt, kun muusikoita on paljon, asiat pitää hoitaa paremmin saadakseen työtä. Lindströmin motto on ollut: "Saadakseen enemmän keikkoja, täytyy asiat hoitaa tyylikkäästi." Eikä milloinkaan pidä hankkia itseään parempaa tuuraajaa..

5 POHDINTAA

Opinnäytetyöni tekeminen on pitkittynyt puolitoistavuotiseksi urakaksi. Sinä aikana on tapahtunut kaikenlaista, olen saanut ihanan tyttären, minusta on tullut isä! No, selitykset sikseen, mutta niin vain kävi, että Erik sai muistelmansa valmiiksi, ennen kuin minä tämän työni. Ei tässä tosin ole mistään nopeuskilpailusta ollut kyse ja Lindströmin ”Svengaten, Erik” – kirja (2005) on ollut minulle erinomainen lähde.

Opinnäytetyöskentely on kyllä sujunut hyvin, silloin kun olen siihen syventynyt. Se johtuu, paljolti siitä, että haastattelu onnistui hyvin. Kun olin esittänyt Lindströmille ensimmäisen kysymyksen: ”Kuinka soittoharrastus alkoi?” ja saanut siihen vastauksen: ”No, se on turha kai noita jutella..”, minusta tosin tuntui, että haastattelulomakkeen voi laittaa takaisin taskuun. Haastateltavallani oli niin selkeä ajatus siitä, mitä haluaa kertoa. Keskustelun edetessä käytin kuitenkin lomakkeen kysymyksiä.

En ole litteroinut haastattelua kokonaisuudessaan, vaan olen liittänyt sen työhöni CD-muodossa. Minua on ärsyttänyt tavattomasti se, että haastatelllessani Lindströmiä ohjailen keskustelua liiaksi, ja ikään kuin johdattelen häntä hypoteesiani puolustaviin lausuntoihin. En kuitenkaan usko, että tästä olisi koitunut virheellistä tietoa. Olen vain halunnut vahvistaa oletuksiani.

5.1 Työn tuloksista

Esitin hypoteesina, että freelancebasistilta vaadittavat ominaisuudet eivät ole juuri muuttuneet Erik Lindströmin uran alkua ajoista. Tämä oletamus osoittautui tutkimuksessa oikeaksi, sillä Lindström pitää tärkeänä taimia, musiikin omaksumis- eli esim. nuotinluku- ja korvakuulotaitoja sekä täsmällisyyttä ja luotettavuutta niin musiikillisissa kuin käytännön asioissakin.

Ajat ovat tosin muuttuneet siitä, kun hän aloitti uransa nuorena muusikkona. Soittajia oli tuolloin paljon vähemmän ja pop/jazz-alan koulutusta ei ollut ollenkaan.

Erik Lindströmin motto on, että hommat pitää hoitaa tyylikkäästi. Tehdessään päätöksen alkaa ammattimuusikoksi, hän alkoi suhtautua soittamiseen vakavammin ja kehittää itseään. Hänen työmoraalinsa on ollut aina korkea. Kaiken, mihin hän on ryhtynyt, hän on myös tehnyt parhaansa mukaan. Erik Lindström on suomalaisen jazzin Grand Old Man.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Finnish Music Information Centre - Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus. 2006.

<http://www.fimic.fi/>

Friedland, E. 1997, Freelancing 101. Bassplayer 7/1997, 46-53.

Haavisto, J. 1991, Puuvillapelloilta kaskimaille, Otava

Henriksson, J. & Lindström, E. 2005, Svengaten, Erik, Tammi

Pyörälä, E. 2006. Johdatus laadullisen tutkimuksen metodologiaan.

Nettiartikkeli. <http://www.valt.helsinki.fi>

SELVIS 3/2000: Erik Lindström. <http://www.elvisry.fi/032000/lindstrom.html>

Tolonen, T. 2003, Heikki Virtasen studiouran mahdollistaneet osatekijät

Viestintätieteellinen tutkimus - Hiljainen tieto. 2006.

<http://www.uta.fi/viesverk/viesttiet/tieto/hiljainen.html>

Haastattelut

Erik Lindströmin haastattelu 2.4.2005

Audiovisuaaliset lähteet

Teirikari, P. 1999, "Erik Lindström, ranskalaiset korot" – tv-dokumentti, P.T.-
elokuvatuotanto, Yleisradio TV-1 viihdeohjelmat

Liite 1. Haastattelulomake 2.4.2005

- soittoharrastuksen alku
- miksi basso?
- bassonsoiton opiskelu
 - esikuvat
 - levyt
 - radio
 - muiden kuunteleminen
 - tanssikoulu?
 - muut elävän musiikin paikat
- ensimmäinen oma soitin
- opettajat
- harjoittelu
- nuotinluku/korvakuulo

Työt

- keikat
 - missä?
 - kuinka paljon?
 - keiden kanssa?
 - matkustaminen?
 - äänentoisto (Miten basso saatiin kuulumaan?)
 - mikitys?

- studiotyöt
 - kuinka paljon?
 - millaista musiikkia?
 - tekniikan kehittyminen? (vahalevyt?)

Liite 2. CD-levy: Erik Lindströmin haastattelu (Arto Nurmi 2.4.2005),

- kesto 60 min
- sijainti työn takakannen sisälehdellä